

KAMU İHALE KANUNU KAPSAMINDAKİ İHALELERE KATILAN İSTEKLİLERİN VERGİ BORÇLARI

Yusuf USLU (*)

1 - GİRİŞ

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 10'uncu maddesinde isteklilerin¹ hangi durumlarda ihale dışı bırakılacağı tek tek sayılmıştır. Bu çerçevede, ihale tarihi itibarıyla "Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş vergi borcu olan" isteklilerin de ihale dışı bırakılmaları zorunludur. Bu düzenlemeyle vergi borcu olan isteklilerin devletten iş almasının önüne geçilmekte ve istekliler vergi borçlarını zamanında ödemeye zorlanmaktadır. Bununla birlikte, isteklilerin vergi gayretini artırıcı bu düzenleme ile dolaylı bir denetim mekanizması da oluşturulmaktadır.

2- İSTEKLİLERİN KESİNLEŞMİŞ VERGİ BORCUNUN OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İhale tarihi itibarıyla kesinleşmiş vergi borcu bulunan bir isteklinin değerlendirme dışı bırakılması

karşısında, kesinleşmiş vergi borcundan ne anlaşılması gerektiği açıklığa kavuşturulmalıdır. Bu amaçla uygulama yönetmeliklerinin "ihale dışı bırakılma" başlıklı maddesinde düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre isteklinin;

"a) Beyan üzerine alınan veya maktu olarak belirlenip ödemesi belirli tarihlerde yapılan vergilerde ödeme vadesi geçmiş olup ödeme yapılmamış ise kesinleşmiş vergi borcu olduğu,

b) Re'sen, ikmalen veya idarece yapılan tarhiyatlara karşı dava açma süresi geçirilmediği sürece, kesinleşmiş vergi borcu olmadığı,

c) Re'sen, ikmalen veya idarece yapılan tarhiyatlara karşı vergi yargısında dava açılmışsa bu dava üzerine tahsil edilebilir hale gelmiş ve süresinde ödenmemiş alacak bulunmadığı sürece kesinleşmiş vergi borcu olmadığı,

d) Vadesi geçtiği halde ödenmemiş ancak vergi idaresi tarafından taksitlendirilmiş veya tecil edilmiş vergi borçlarının, vadesindeki ödemeler aksatılmadığı sürece, kesinleşmiş vergi borcu olmadığı,

(*) Kamu İhale Uzmanı

¹ 4734 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde istekli, mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine teklif veren tedarikçi, hizmet sunucusu veya yapım müteahhidi olarak tanımlanmıştır.

e) Vergi borcunun 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde cebren tahsili yolunda tesis edilen işlemlere karşı dava açılması halinde, bu dava sürecinde veya sonucunda takip ve tahsili durduracak geçici veya nihai bir karar bulunmadığı durumlarda kesinleşmiş vergi borcu olduğu” kabul edilecektir.

3- KESİNLEŞMİŞ VERGİ BORCUNUN TÜR ve TUTARI

4734 sayılı Kanun’un 10’uncu maddesinde “Kamu İhale Kurumu’nun (d) bendi ile ilgili olarak, Gelir İdaresi Başkanlığının uygun görüşünü alarak vergi borcu kapsamına girecek vergileri; tür ve tutar itibariyle belirlemeye yetkili olduğu” hüküm altına alınmıştır. Buna göre, her tür ve tutardaki vergi borçları ihale dışı bırakılma sebebi olmayacak, Kamu İhale Kurumu Gelir İdaresi Başkanlığı’nın uygun görüşünü alarak vergi türü ve tutarı itibariyle ihale dışı bırakılma sonucunu doğuracak vergi borçlarının kapsamını belirleyecektir.²

Konuya ilişkin olarak Kamu İhale Genel Tebliği’nde “Yıllık gelir, yıllık kurumlar, katma değer, özel tüketim, özel iletişim ve banka ve sigorta muameleleri vergileri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve geçici vergiye ilişkin vergi asılları ile bu vergi türlerine ait vergi ziyayı cezaları, gecikme zam ve faizleri bağlamında toplam 1.000 YTL’yi aşan tutarlardaki borçlar vergi borcu olarak kabul edilecektir.” açıklamasına yer verilmek suretiyle vergi borcunun sınırları belirlenmiştir.³

Bu açıklamadan çıkan sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1.000 YTL’lik tutarın hesabında sadece söz konusu açıklamada yer alan vergi türleri dikkate alınacaktır. Buna göre, söz gelimi motorlu taşıtlar vergisi, emlak vergisi, çevre temizlik vergisi gibi vergi türleri bu tutarın hesabında dikkate alınmayacaktır. Nitekim, Kamu İhale Kurulu’nun 31.03.2008 tarih ve 2008/UHZ 1412 sayılı kararında da “Başvuruya konu ihalede, başvuru sahibinin iddiaları ekonomik açıdan en avantajlı teklif sahibi isteklinin motorlu taşıtlar vergisi borcu olduğundan hareketle 4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi gereği değerlendirme dışı bırakılması gerektiği yolundadır. Yukarıda anılan mevzuat hükümlerinden hareketle kesinleşmiş vergi borcunun gelir, kurumlar, özel tüketim, özel iletişim, banka ve sigorta muameleleri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve geçici vergiye ilişkin vergi asılları ile bu vergi türlerine ait vergi ziyayı cezaları, gecikme zam ve faizleri bağlamında belli bir tutarı aşan kısmını ifade ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu vergi türleri içinde yer almayan motorlu taşıtlar vergisinin 4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi bağlamında kesinleşmiş vergi borcu olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Kaldı ki, motorlu taşıtlar vergisinin ticari faaliyetlerden elde edilen gelir artışından ziyade sabit varlık üzerinden alınan bir vergi olduğu düşünüldüğünde söz konusu değerlendirme daha açık hale gelmektedir.” denilmiştir.

² Tür ve tutar itibariyle Kamu İhale Kurumu’nun belirleme yapmaya yetkili olduğuna dair düzenleme 04.04.2007 tarih ve 26483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5615 sayılı Kanun’la getirilmiştir. Söz konusu düzenlemeden önce Kanun’da vergi borcunun türü ve tutarına ilişkin herhangi bir sınırlama olmaması nedeniyle cüz’i tutardaki vergi borcu veya ticari faaliyetle doğrudan ilgisi bulunmayan bir vergi borcu nedeniyle isteklilerin ihale dışı bırakılmaları uygulamada eleştirilmekteydi.

³ Söz konusu Tebliğ hükmü 14.08.2007 tarih ve 26613 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir.

- Yukarıda sayılan vergi türleri kapsamına giren, ancak 1000 YTL'nin altında kalan vergi borcundan dolayı herhangi bir isteklinin değerlendirme dışı bırakılması mümkün değildir.

- 1000 YTL'lik tutarın hesabında Kamu İhale Genel Tebliği'nde yer alan vergi türleri bir arada değerlendirilecektir, başka bir anlatımla anılan vergi türlerinin her birine ilişkin ayrı ayrı 1000 YTL'lik sınır söz konusu olmayacaktır.

4- KESİNLEŞMİŞ VERGİ BORCUNUN TESPİTİ

4734 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinin son fıkrasında bu madde kapsamında istenen belgelerden hangilerinin taahhütname olarak sunulabileceğinin Kurum tarafından belirleneceği düzenlemesine yer verilmiştir. Kurumun yaptığı belirleme çerçevesinde ise kesinleşmiş vergi borcu olmadığının "taahhütname" olarak sunulabilmesi mümkündür. Buna göre, tüm istekliler ihale tarihi itibarıyla kesinleşmiş vergi borçları bulunmadığı beyanını da içeren taahhütnameyi teklif dosyaları içerisinde sunacaklar, ihale üzerinde kalan istekli ise sözleşmenin imzalanması aşamasında vergi dairesinden alınmış kesinleşmiş vergi borcu olmadığının ilişkin tevsik edici belgeyi diğer belgelerle birlikte idareye sunacaktır.

Aynı düzenlemeye göre, gerçeğe aykırı hususlar içeren taahhütname sunulması veya ihale üzerinde kalan istekli tarafından taahhüt altına alınan durumu tevsik eden belgelerin (kesinleşmiş vergi borcu olmadığının dair belge vd.) sözleşme imzalanmadan önce verilmemesi halinde bu durumda olanlar ihale dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilecektir.

5- KESİNLEŞMİŞ VERGİ BORCU OLMADIĞINA İLİŞKİN BELGE HUSUSUNDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

İhale üzerinde kalan isteklinin kesinleşmiş vergi borcu olmadığının ilişkin sunacağı belgenin

"ihale tarihi itibarıyla" düzenlenmiş olması şarttır. Başka bir anlatımla, ihale üzerinde kalan isteklinin ihale tarihi itibarıyla var olan borcunu sonradan ödemek suretiyle aldığı vergi borcu yoktur yazısını sunması yeterli değildir. 08.02.2005 tarih ve 2005/UH.Z-237 sayılı Kurul kararında da "İhale üzerinde bırakılan istekli tarafından kesinleşmiş vergi borcu olmadığına dair Maltepe Vergi Müdürlüğünden alınan 28/12/2004 tarih ve 83220 sayılı belgede, anılan isteklinin kesinleşmiş vergi borcunun belgenin düzenlendiği tarih itibarıyla olmadığı ancak bu belgeden ihale tarihi itibarıyla vergi borcunun olup olmadığının belli olmadığı halde anılan istekli ile 4734 sayılı Kanuna ve ilgili mevzuat hükmüne aykırı olarak sözleşme imzalanmıştır." denilmiştir.

Anılan karar çerçevesinde, vergi dairelerinden alınmış yazıların herhangi bir tereddüte mahal vermeyecek netlikte olması gerektiği söylenebilir. Söz gelimi, 20.04.2008 tarihinde gerçekleştirilen bir ihalede, ihale üzerinde bırakılan isteklinin sözleşme aşamasında sunması gerekli yazının "20.04.2008 tarihi itibarıyla herhangi bir vergi borcu yoktur" veya "20.04.2008 tarihi itibarıyla tutar ve tür itibarıyla (ayrı ayrı belirtilmek suretiyle) toplam ... YTL vergi borcu vardır" şeklinde olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, Kamu İhale Genel Tebliği'nde "İsteklilerin vergi borcu olmadığının ilişkin belgeyi, yıllık gelir vergisi veya kurumlar vergisi yönünden bağlı bulunulan vergi dairesinden almaları, bu belgenin; ihale tarihi itibarıyla olan durumu göstermesi ve ilgili vergi dairesince, gelir stopaj vergisi ile banka ve sigorta muameleleri vergisi açısından diğer vergi dairelerinden temin edilen bilgiler de dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiği" açıklanmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliği'nde ayrıca "istekli- nin ilgili vergi dairesinden aldığı vergi borcu ol- madığına dair belgede, nakil olduğunun belirtil- mesi durumunda kayıtlı olduğu bir önceki vergi dairesinden de vergi borcu olmadığına dair bel- ge alınarak idareye ibraz edilmesi gerektiği" ifa- de edilmiştir.

İhaleye katılan tüzel kişinin (limited şirket, anonim şirket gibi) vergi borcunun bulunmama- sı, ancak tüzel kişinin ortaklarının kişisel vergi borcunun bulunması durumunda idarelerce nasıl bir işlem tesis edileceği tereddüt konusu olabilir. Anılan durumda ihaleye katılan tüzel kişinin, or- takların vergi borcu olduğu gerekçesiyle değer- lendirme dışı bırakılması mümkün değildir, zira Kanun esas itibarıyla ihaleye katılan istekliyi dik- kate almaktadır.

6- SONUÇ

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde 4734 sayılı Kanun'a göre yapılan ihalelere katı- lan isteklilerin vergi borcunu zamanında ödeme- leri ve ihale tarihi itibarıyla Kamu İhale Genel Tebliği'nde yer alan açıklamalar çerçevesinde kesinleşmiş vergi borçlarının bulunmaması ken- dileri açısından büyük önem arz etmektedir. Ak- si durum, ihale üzerinde bırakılan istekli ile söz-leşme yapılmaması, anılan isteklinin geçici temi- natının gelir kaydedilmesine yol açacaktır.

KAYNAKÇA:

- 1) 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
- 2) Kamu İhale Kurumu tarafından yayımla- nan Uygulama Yönetmelikleri
- 3) Kamu İhale Genel Tebliği